

Аутономија Албаније

II

Читамо, и то се одавно приповиједа на све четири стране свијета, да се у Албанији сусријећу двије јаке пропагандске струје, једна из Аустрије, друга из Италије. Ту се јуначки носе, и, као да се на дадци клацкају, час је једна горе, час друга.

Осим тих струја постоје још друге, приватнога карактера. То су усиљавања појединих претендента и разних приватних група, гдје има и Арбанаса.

Онамо дакле аутономија Македоније, која у поводу води аутономију Албаније, овдје двије јаке пропаганде и више ситних приватних иницијатива, што се све стаче у једну сврху: да се Албанија отргне од Турске и присаједини којој од саревњивих великих сила, или бар да јој се извојује аутономија.

Саревњивост између Аустро-Угарске и Италије разумљива је. Ако би Албанија потпала кад-год под Италију, Јадранско би море постало талијанско језеро и Аустро-Угарска би била без мора. Аустро-Угарска би морнарица на Јадранском Мору била као у мишоловци.

Ако би пак Албанија потпала под Аустро-Угарску, опасност је за Италију да јој Аустро-Угарска са својом морнарицом не омете све планове за будућност и не загрози и самоме њеном опстанку на мору.

Исто би и по једну и по другу страну било ако би једна или друга велесила задобила макар и протекторат на даутономном Албанијом.

Приватна иницијатива опет иде за ужим интересима. Она тражи аутономију ради аутономије и не пита за сада много, ко ће над њоме протекторисати.

Како се види — сви, који су ма у каквом додиру с Албанијом, макар им се ту додиривале и интересне сфере, раде на својој будућности и још сад опајају своје интересе. Сви они, свјесно или не свјесно, греде једном циљу: да Албанију, тврдо усађену у Турску, најприје расклиматају, а послје полако и ваде, па ако ништа друго, то да јој бар даду аутономију.

Дакле опет аутономија, и све само аутономија.

С гледишта слободне међународне утакмице не може се уписати никоме у велики гријех што тако ради. Чак ни у мали се гријех не може, јер се чувају форме, у које је завијено суверено право Турске.

Али има радња, при којима се чувају законске форме а резултати опет испињају супротни садржини тих форума. Ово је такав један случај. Постоје пропаганде, и оне не вријећају суверена турска права, али им је крајни циљ аутономиса-

ње и задобивање Албаније под своје окриље.

А Црна Гора? Како стоји Црна Гора усред свих тих валовитих струја? Има ли и она каквих интереса, и да ли и њена будућност ставља какве услове? Има ли и она каквих дужности?

Ова је питања требало само поставити, па да се одговор сам каже. Ако се признају интереси Аустро-Угарске и Италије, морају се признати и Црне Горе. Ове у толико више, што је у непосредном сусједству и што је њен живот често уткан у живот народа Албаније, па с тим и њена будућност.

Ако је слободна међународна утакмица право свачије, онда је у равној мјери и право Црне Горе, те и она мора тражити парче мјеста на сунцу. Мора, у општој јагми, и она опажати своје интересе у садашњости и будућности.

Зар се може противити општој струји? Оно, што не може зауставити моћна Турска, како би могла Црна Гора? А она није, као што смо у првоме чланку видјели, покретачица те струје. Она је, као и Турска, према тој у трном стању.

Осим тога њу не угушују ни заинтересоване велике силе, или, ако је угушују, оне је нијесу могле угушити, те је и то доказ да Црна Гора противу ње не може ништа.

Да опет стоји као мртва тачка усред толиких струја и таласа био би већи гријех према својим интересима и својој будућности. Она мора у акцију. Кад, као што смо видјели, не може ништа *против*, она мора *за*. Ток догађаја, који сене да сузбити, а дубоко засијеца у судбину државе, најбоље је учинити га трибутарним. Струју, која неодољиво крчи себи пут и иде напријед, не треба сузбијати, **него јој се ставити на чело**. Тако диктира политичка мудрост. Тако ће се најлакше отклонити штете, које у себи носи и које би нам извјесно причинила да је пустимо да нам загосподаре други. Тако се и најбоље учини трибутарном. **Аутономија Албаније мора да је првенствено акциона сфера Црне Горе**. Не велимо званичне. Има и незваничне Црне Горе. Под њен стијег треба да се концентрише и сва приватна иницијатива са стране.

Уједно с тим би се измирила на најприроднији начин и суревњивост Аустро-Угарске и Италије, ако је у истини има.

А сад кад би бацили поглед на будућност, видјели бисмо, да би средином и истоком Балканскога Полуострва заповједала неограничено Бугарска, ако би задобила Македонију, Црна Гора западом, ако би успјела да се срести с једном аутономном Албанијом.

Македонија под Србијом, макар и један њен дио, држала би између истока и запада равнотежу.

То тек нека је напоменуто, а главно је било да изнесемо ситуацију каква је и да кажемо, шта Црна Гора мора чинити. Није јој остављено да бира куда ће; она туда мора.

Словени у бечком парламенту

Као што је познато, у бечком парламенту има посланика свију словенских народности. Њихов број није незнатан, као што ни њихове снаге нијесу за одбацивање.

Да би дјеловање њихове успјешности било, они су се сложили и основали нарочито удружење, Словенску Унију, коме су ставили у задатак да ради у интересу свију Словена и њених оправданих захтјева.

То удружење словенских посланика у бечком парламенту било је почело успјешно да дјелује и у изгледу је било, да ће оно бити од велике важности и користи по словенске народе у хабсбуршкој монархији.

Али, као што обично бива међу нама Словенима, та слога није дуго трајала. Мишљења словенских посланика се подијелише и они се оцијенише, те тиме и Словенску Унију доведоше у питање.

То је било овијех дана. У буџетском парламентарном одбору био је изнесен на разматрање буџет и сви словенски посланици сложише се, да га омету, па ма и по цијену опструкције. Али од тога мишљења се одијелише словеначки клерикали, изјављујући, да ће прићи влади и потпомогати је.

Словенска Унија тиме је била из темеља заљуљана и природна је ствар што се одмах стало у вези са одвајањем словеначких клерикала од осталих Словена говорити и о распаду Словенске Уније.

Држало се, да је Словенској Унији одзвонило и то је одмах дало маха ширењу свакојаких гласова о Словенској Унији, а поглавито оних који су тврдили да је тиме судбина њена запечаћена, да, дакле, Словенској Унији живота више не може бити.

Прашки „Час“ пише о том ово: „Словенска Унија“ је поникла прије двије године, да сруши Бинерта, а Бинерт је међутим, успио да њу сруши, и то врло јевтино, јер г. Шустерчић у својој клерикалној трговини није скуп. Само пажљиво прочитати изјаву Кокошчеву у буџетском одбору да се види како жалосним билансом свршава Шустерчићева експедиција за словеначки универзитет. Словенци су у опште одустали од захтјева да се оствари словеначки универзитет; они само траже да се „уређењем властитог домаћег свеучилишта задовоље потребе Југословена“. Словеначки, хрватски или српски универзитет? Ни то немају одважности казати. И не само то. Они не траже ни термина ни мјеста“. Даље „Час“ каже да је по његовом мишљењу Словенска Унија законана; па онда овако наставља: Ми смо принципијелно за то да чешки клуб у парламенту не буде усамљен и да се удружи прије свега с демократским Словенима. Но прије сваке кооперације мора чешки клуб имати одређени програм и мора начелно

одредити своју тактику према великим питањима, која се у парламенту имају ријешити. Док тога нема чешки клуб не може ни с ким уговарати кооперацију, јер ће се иначе опет доживјети благажа. Чешки клуб је стално у опозицији, а Словенци су пак у владиним водама и остаће тамо све дотле док се некако уресе афере клерикалних словеначких штедионица.

Како се увидјело, да би распад Словенске Уније највише штете нанео Словенима, то су Чеси били први који су стали да настојавају, да то спријече. Нарочито се око тога заузео чешки посланик Удржал, који је стао енергично да ради на изравнању несугласица између Чеха и Словенаца и измирењу Чеха са вођом словеначких клерикала Шустерчићем.

Да би то постигао он је први стао да ради код Чеха, да се досадања Словенска Унија реорганизира и да се постави на другој основи, а кад је с тиме у чешком клубу продро, настојавао је да за то придобије Старорусине и Словенце, а на прво мјесто Шустерчића.

Најпослије је чешком посланику Удржалу пошло за руком да васкрсне Словенску Унију и да тако прекрати радост непријатеља Словенства, који су пошљедњих неколико недјеља на све стране говорили да Словенској Унији живота више нема. Радост им је била за мало. Словенска Унија је ускрсла, а њен нови статут садржи ове одредбе:

1. Удружење се зове Словенско Парламентарно Удружење;
- 2.) органи су удружења председник и парламентарна комисија;
- 3.) председништво се састоји од једног председника и шест потпредседника, које бира парламентарна комисија. Она одређује којим редом поједини потпредседници замјењују председника. Она може већином гласова одлучити да се повећа број чланова у председништву;
- 4.) председништво представља удружење и има извршну власт, али не може доносити закључке који би били обвезни за странке у удружењу, осим само онда кад га на то овласти парламентарна комисија;
- 5.) председник сазива на сједнице председништво и парламентарну комисију и председава свима, потписује одлуке удружења и води његове послове, али је у свему зависан од закључака парламентарне комисије, односно председништва. У случају да је председник спречен, његове функције прелазе на потпредседника чији је ред;
- 6.) парламентарна комисија се састоји од 26 чланова од којих 17 припадају „чешком клубу“, 5., „словенском клубу“, три „савезу јужних Словена“ и један „русинском народном клубу“;
- 7.) чланове председништва или парламентарне комисије, кад су спречени, замјењују замјеници. Замјеници се унапријед именују;
- 8.) Парламентарна комисија доноси закључке који су обвезни кад је присутна већина чланова и кад су ти закључци изгласани од већине присутних. Ни један члан удружења не може против таквог закључка гласати у парламенту, али му је слободно прије гласања изићи, пошто се претходно јави председнику Словенске Уни-

је. 9.) сви избори у парламентарну комисију обављају се већином гласова; 10.) о томе да ли се има која нова странка примити у Удружење, одлучује парламентарна комисија са двије трећине гласова и тајним гласањем. 11.) о сједницама парламентарне комисије воде се записници. Предсједник у том циљу именује бильжника из оних странака које су заступљене у парламентарној комисији; и 12.) промјена овог статута може наступити само закључком од три четвртине чланова словенског парламентарног удружења.

Тако ће Словенска Унија у новом облику наставити своју акцију на велику жалост словенских непријатеља, који су у њеном распаду великог задовољства налазили, сматрајући, да од слоге Словена у бечком парламенту неће ништа бити.

Судбоносни догађаји

Ни у нашој, ни у страниој штампи још никако не могу да престану гласови о евентуалном рату на прољеће.

Како преовлађује мишљење, да ће Балкан бити поприште крупних догађаја, то смо принуђени, да се и овог пута на те догађаје осврнемо.

Зато и налазимо, да ће бити од интереса ако изнесемо једно мишљење, које се поводом тих нагађања појавило.

Ево шта се и како се о томе излаже:

По свима знацима, на Балкану предстоје на прољеће судбоносни догађаји, који ће имати да ријеше судбину Турске царевине. И европска се дипломатија ужурбала, јер види да се у Турској дешавају ствари које ће је изнутра потрести и запалити. Балкански народи отворено раде на споразуму за заједничку акцију под протекцијом Русије. Та ће акција, бити само тада могућа и успјешна, ако Русија буде привољела Њемачку, да не брани Турску. Ван сваке је сумње да ће Русија моћи привољети Њемачку једино по цијену великих накнада. Чим би се Њемачка привољела да остави Русији и балканским народима одријешене руке у погледу акције противу Турске, морала би на то пристати и Аустро-Угарска, наравно такође по цијену великих компензација. Исто би тако морала и Италија добити какве накнаде, вјероватно у Триполосу. У томе случају имао би се рјешавати опстанак Турака у Европи и Турска би се свела само на своје азијске области. У акцију противу Турске ушле би извјесно Бугарска, Црна Гора, Грчка и Србија. Турска би се морала одлучити на дефанзиву на свима фронтима. Једнодушно је мишљење да је Турчин одличан војник, храбар, живав, с малим задовољан, фанатик и врло добар у дефанзиви. Официрски се кор не сматра за рђав, нарочито од како су Пруси почели долазити за инструкторе турске војске и турски официри ићи у Њемачку на службу у трупе и у школе. Али турски официрски кор није хомоген; он је сад разривен и политичком борбом; али ни раније није био једноставан, што је први услов за ваљаност официрскога кора једне војске. Поред официра са високим образовањем има официра без икаквога образовања, неписмених, који се ничим не разликују од простих војника. Какви су односи у турскоме официрскоме кору, најбоље илуструје то што се нижи официри сматрају као војници. Од дванајест турских корпуса Турска има у Европи три, а у случају рата она не може употребити више

од половине своје војске, пошто другу половину мора оставити према руској граници у Азији, и противу побуне Арапа, Курда и Јермена.

Бугарска, која је добро организовала своју војску, биће у стању да пријеђе у офанзиву и главну своју силу може упутити право на Цариград, који од бугарске границе није удаљен више од 300 километара, Србија пут Солуна.

Црна Гора, која је успјела да придобије многа арбанашка племена, такође ће моћи лако пријећи у офанзиву.

Једино је у питању Грчка, која није никада имала добру војску, чија је војска данас разривена, и коју Веницелисова влада, поред најбоље воље, неће моћи за кратко подићи. Грци ће моћи једино да узму на себе приличан дио турске силе и тиме да олакшају акцију Бугарске и Црне Горе. На мору Турци неће моћи имати успјеха, јер поред свега тога, што су набавили неколико ратних лађа, Турска нема готово никаквих моринских официра, нити у опште њен људски материјал има каквих бољих способности за поморску службу.

Румунија, која би и даље остала вјерна политици тројнога савеза, добила би извјесно неке накнаде од Бугарске што би у овоме рату остала неутрална.

Мисли

Као би сви за све болове јавукали, тешко да би се ко смијао.

Од свију појмова најнепречишћенији је појам о правима. За то личности и својина највише страдају.

Узддржљивост је само тако врлина ако је у границама. Крајњу уздржљивост много не дијели од порока.

Друштвена уређења увијек су на страни женских, док су закони увијек противу њих. Валси.

Званична исправка

Редактори „Цетињског Вјесника“, пријетрани законском силом, да послје толико оклијевања донесе исправку са написом „Одговор браства Ђуричковића“ штампану у 14. броју реченог листа од ове године, нијесу могли пропустити, а да истовремено не пропрате у листу одлуку овог суда, којом су приморани на то штампање, не штедећи се при том пропраћању не само од произвољног тумачења закона и нетачног навођења чињеница, но не штедећи се чак ни од једне врсте врло ружног и скроз тенденциозног провоцирања, што баш и приморава овај суд да ради јавности, и ако нерадо, на све то увијем реагира.

Ствар је са исправком браства Ђуричковића текла како слиједи.

Поводом појаве збирке јуначких народних pjesама, коју је недавно издао Ђ. Драговић—Ђуричковић, изашла је у 92. броју „Цетињ. Вјесника“ од прошле године изјава браства Радмановића, у којој се истиче, да је скупљач Ђуричковић тенденциозно унио нешто у неке штампане pjesме, да би своје браство неправдано истакло испред браства Радмановића. Ђуричковић су предали иза тога овом обласном суду исправку на речену Радмановића изјаву, тражећи, да исту суд упуту на штампање „Цетињском Вјеснику“, а напомињући, да су ту изјаву раније били предали редакцији тог листа, да ју је она била примила и сложила за лист, али да је на извјесну интервенцију исправка избачена у слогу. Но обласни суд је ту исправку одбио својим рјешењем од 8. децембра прошле године број 1602., јер иста по својој садржини није одговарала чл. 11. закона о штампи. С овог су се Ђуричковићи преко Ђорђа Драговића—Ђуричковића жалили Краљ. Великом Суду, који их је такође одбио својим рјешењем од 10. децембра прошле године број 572. .... с тим, да се жалитељу Драговићу дозволи штампање исправке, која мора бити сачињена строго у смислу закона о штампи — како се довршује речено великог судског рјешење. По томе је Ђорђе Драговић—Ђуричковић поднио суду већ познату исправку, изјављујући, да је и ова ношена уредништву „Цетињског Вјесника“, па да ју је оно одбило. Обласни суд је на-

шао, да ова друга исправка одговара закону, те да ју је уредништво листа безразложно одбило и донио је *баш стога пресуду*, да се исправка штампа, што је и наређено уредништву „Цетињског Вјесника“. Оваква судска одлука, донесена у облику пресуде, базирана, с обзиром на закон, на чињеницама што су се огледале у штампаном напису Радмановића и исправци Ђуричковића, била је по четвртој ставу чл. 11. закона о штампи *извршна* и редактори „Цетињског Вјесника“ су јој се имали безусловно повиновати те и спроведену им исправку неодложно у листу донијети. Међутим они то нијесу учинили, већ је суд од њих добио писмо од 20. децембра прошле године потписано одговорним уредником „Цет. Вјесника“ Л. Чобељићем, у којем се писму на јединствен начин тумачи закон о штампи и одриче се штампање исправке, јер да иста, тобож, не одговара закону о штампи (а прва је много оштрија „одговарала“ закону и редакција ју је била примила!)

Суд је с овог одмах позвао г. Чобељића да га подвргне казни из пошљедњег става члана 11. закона о штампи. Али он је већ био отпутовао на Данилов Град, одакле је преко обласног суда у Подгорици могао бити послје толико тражења набављен тек 12. овог мјесеца, када је на записнику у овом суду, поред осталог изјавио, да му није била довољно позната судска пресуда, јер да су је други у редакцији примили и њему је само показали на сокаку, а да му је при том г. Борислав Минић само поднио на пописне њиме — г. Минићем написану писмо, упућено обласном суду 20. децембра прошле године, којим се писмом, као што је речено, одбија штампање исправке браства Ђуричковића; да је он — г. Чобељић ту писмо и потписао на ријеч г. Минићеву и не прочитав га нити дознав у ствари што се у њему вели, јер да је био при путу хитро крећући, пошто му је било јављено, е му је отац на смрти. А да би све то, на што су га други навели, поправно г. Чобељић је истом записнички умолио суд, да га за ово не потрже, узевши му у обзир истакнуте околности, а да ће он судску одлуку извршити накнадно и то одмах, т. ј. да ће исправку браства Ђуричковића донијети у првом броју „Цетињског Вјесника“. Суд га је на то и принуђио до дана, када први број листа има изаћи, а није оснажавао прву своју одлуку о штампању исправке, како велу редактори „Цетињ. Вјесника“, јер он у овоме случају није имао што рјешавати иако о казни над оним, који није извршио његову ранију извршну одлуку, а до тога још није било дошло.

Тако је, дакле, а не као што рекоше господи око „Цет. Вјесника“, текао рад по овој ствари у цетињском обласном суду, а тај је рад, како се види, у свему законит и по форми и по садржини, за све оне, који су досади да могу законе тумачити, и при том се не служе изврћањем закона и изврћањем факата из пасије или да би тијем ма у чему профитирали. Законитост, пак, и честитост рада данашњег цетињског обласног суда уопште појата је и призната код свих оних, који умију и хоће да паметно и поштено мисле и цијене, те према томе угледу овог суда у јавности неће ни мало нахулити редактори „Цетињског Вјесника“ онаквим писањем, па не ни тенденциозним и провокаторским узвицима какав је онај у напису, који се овим исправља, а који узвик гласи: „... да би надлежни могли да виде шта се све и како ради у нашем пријестоничком суду.“ За неоснованост и тенденциозну безобзирност господи око „Цетињског Вјесника“, која се огледа у овој реченици особито, суд би имао законско право ту господу повући на строго одговорност; али то се у овој прилици не чини, већ и стога, што се зна, да је некад похуда — **реклама!**

Нека уредништво „Цетињ. Вјесника“, на основу чл. 11. закона о штампи, печата ову исправку у првом броју свога листа, на начин како то закон наређује!

Број 235. V—1910.—179. Из канцеларије Краљ. Обласног Суда на Цетињу. Цетиње, 19. фебруара 1911. год.

Горња исправка Цетињског Обласног Суда није написана како прописује закон о штампи. Зато ми ту исправку нијесмо морали ни штампати. Спор, који би ушљед тога настао између нас и реченог Обласног Суда, пресудио би тада који други обласни суд, пошто је цетињски по овоме предмету постао наша суверена парнична страна. Али ми смо горњу исправку ипак објавили. То смо учинили ради тога, да бисмо читаоцима дали прилику да створе правилан појам о поступку Цетињског Обл. Суда по предмету ове исправке. Тај поступак нити је сагласан закону о штампи, нити је у складу са најобичнијим правилима друштвене

учтивости. Ми ту исправку објављујемо само зато, да би се могло видјети како свађа писане званичне исправке један наш пријестонички суд! Ни у једној *уставној* држави ни једна власт не би смјела захтијевати, да јој лист донесе овако неучтиво и у оволикој мјери закону противно написану исправку, као што је напријед оштампана исправка Цетињског Обласног Суда.

У претпрошлом броју нашега листа ми смо поводом штампања исправке командира Б. Драговића доста опширно оцијенили поступак суда у вели са поменутом исправком. Цијела наша оцјена ораничила се строго на *хладну* и *учтиву* критику судскога поступка. У цијеломе томе нашем напису не беше ни једне неучтиве ријечи, ни једне увредљиве алузије за суд. Једино смо цитирали поједине одредбе закона о штампи, о које се суд, по нашем схватању, оријетио. И на ту нашу учтиву критику (*њу и устав земаљски зајемчава*), Цетињски Обласни Суд одговара нам са горњом скроз неучтивом исправком, која је за уредништво пуна безразложних увреда и клевета. То управо и није исправка; то је нека врста полемичке изјаве неделикатне потону и кажњиве по писнуацијама части нашега уредништва. Тај неписмени и увредљиви са-став суд назива званичном исправком! У реченој исправци суд полемизира чак и са појединим лицима из уредништва, ма да треба да зна, да за све, што у листу изађе без потписа, по закону може да има посла само са уредништвом, које правно заступа само одговорни уредник. Ни то суд не зна!! То би исто тако било, као кад би смо ми, критикујући овај судски поступак, због истога лично напали г. Сава Вулегића или којег друга од господи судија. Поврх тога, суд у спроводном акту, уз који је послао исправку, покушао је да на уредништво учини и један притисак, који је далеко од начела слободе и демократије. Он пријети, да ће уредништво, ако ту његову исправку не штампа, за кривцу одговарати по закону. Та је пријетња изlišна и неумјесна. Уредништво је могло ту исправку и нештампати, па ипак не би одговарало. Спор, који би због тога настао, ако би Обл. Суд поднио тужбу за нештампање исправке, ријешо би други који незахтјересовани суд, и он би, без сумње, нама дао разлог, чим би видјео и оцијенио ову исправку цетињског обл. суда. Овако, пошто је та исправка од наше добре воље објављена, сада може да има ријеч једино Г. Министар Правде, којем та исправка даје пуно права, да Цет. Обл. Суд административним путем научи поштовању закона о штампи и начела учтиве критике, коју он зајемчава.

Оволико о самој исправци.

А сад да упозоримо читаоце на оно, што је главно, око чега и јест настао спор између нас и суда. Суд вели, да су ми Ђуричковићи доносили своју изјаву, „напомињући, да су ту изјаву раније били предали редакцији тога листа, да ју је она била примила“ и т. д. Обл. Суд је ту исправку одбио. То је потврдио и Велики Суд. Ђуричковић је по томе написао нову исправку, изјављујући суду, да ја и ова *ношена уредништву* (курсив је наш) али да ју је уредништво одбило. Суд је ушљед тога донио одлуку да се та исправка штампа. Овдје је дакле спор између нас и суда. Суд је узео за готову изјаву Ђуричковића, да је уред. „носно“ своју исправку, коју је оно одбило, па је ту процедуру, која језа суд сасвијем приватна, узео за подлогу да о њој донесе пресуду. А то суд није смио чинити. Може неко уредништву да донесе изјаву сам, или да је пошље којим другим приватним путем, и уредништво исту да одбије, па ако се исправљач због тога суду жали, суд, без саслушања уредништва, не смије донијети ријешење да се исправка или изјава штампа. Само у случају, ако је исправка послата преко суда уредништву, па је уредништво не штампа, исправљач има право жалбе суду, а суд и тада не смије донијети пресуду, док не саслуша одговорног уредника, зашто исправку није штампао. За суд изјава Ђуричковића, да су уредништву носили изјаву, није смјела да има никакве важности, јер је то „ношење“ рађено и вршено приватно међу исправљачем и уредништвом. Из таквога схватања могла би настати злоупотреба закона о штампи. Узмимо да у листу изађе напад на једно лице. Ово дође *приватно* уредништву са исправком. Уредништво исту одбије. Поменуто лице пође у суд са истом исправком и даде пред њим изјаву да ју је носило уредништву. Суд саслуша само то лице и донесе пресуду да уредништво ту исправку штампа! Тај би поступак био очигледно противан закону. Суд мора позвати и уредништво и саслушати и њега, на тек тада донијети пресуду. Иначе, ако исправка није ишла уредништву приватно преко суда, суд се не смије освртати на то, да ли ју је уредништво *приватно* одбило или не.

Суда се то не тиче, што је исправљач приватно носио уредништво своју исправку. Суд има да испитује, да ли је уредништво одбило ону исправку, која му је преко суда послана, па и у томе случају мора саслушати и уредништво. Цег. Обл. Суд није овако поштено у ствари са исправком Ђуричићкића. И зато се ограничио о закон о штампи. То и сам суд прегртно признаје у својој исправци у ономе пасусу, у којем говори о „пошењу“ исправке уредништву. Ми нијесмо криви, што суд у овоме случају није схватио закон о штампи. У мјесто да оправда тај свој поступак, он уредништво вријеђа. А то није допуштено.

Ми се са судом нећемо даље препирати због те исправке и предмета, који ју је изазвао. И без овога нашега додатка, сваки од разборитих читалаца, кад прочита горњу исправку, видјеће колико је суд био у праву.

На крају ћемо рећи само толико, да ће та исправка прилично поткопати вјеру у судску заштиту законске слободне штампе у нас, кад је чак један пријестонички суд почео писати овакве званичне исправке и још силом власти пријетити ради нештампања истих! Једна парнична страна, која има у рукама силу власти, хоће своје супарнику, који нема у рукама никакве власти, да буде у исто вријеме тужитељ и судија. Не мора човек бити правник, па да ипак схвати, у коликој је супротности са идејом правде овакво појимање.

Посланства и њихове привилегије

У опште је мало познато, какве повластице ужива посланство једне земље.

Добро је познато, да посланик не заступа само своју владу, већ и личност свога владарца; али тешко да ко зна, да он има силу да објави рат оној земљи у којој је, и да та објава има исту обавезу за обе земље.

По себи се разумије, да ни један посланик неће то учинити без изричног упуства своје владе, али опет му је дато то право за сваки случај.

Посланик важи као лични заступник свога владара.

У његовом акредитивном писму, које његов владар својеручно потписује и које он има да преда монарху оне земље у коју ступа, каже се изрично, да његов владар одобрава и потврђује све оно што посланик у његово име уради. Као заступник стране земље, он заузима на двору дотичне земље оно мјесто које његовом рангу одговара. Он долази одмах после владара и законитих принчева, а првенство му је пред свима осталим књажевима и великодостојницима.

У Паризу долазе амбасадори одмах за предсједником, пошто његова породица нема званичног достојанства. Амбасадор, који је најстарији по годинама службе на том двору, има првенство пред свима осталим својим колегама.

Пошто посланик заступа свога суверена, то њему припадају и све повластице и почести, које би иначе припадале његовом суверену. За њега закон није обавезан и нема никакве силе над њим.

Препоставимо случај да посланик изврши какво убиство; ни тада не може бити затворен ни кажњен. Све што би уврћена земља могла учинити то је, да

може од његове владе затражити, да га по својим законима казни. Исто тако не може бити оптужен за приватне дугове; ако се он пак устеже да исте плати, ту сила ништа не помаже. И ако је он слободан од закона, ипак ужива њихову заштиту. Повјерилац, који би покушао да амбасадорове ствари одузме, био би затворен и кажњен исто онако, као кад би владара увриједио.

Прије двеста година покушали су у Лондону да затворе амбасадора Петра Великога, због неког дуга од 50 фунти стерлинга. Због тога је дошло до дуготрајних преговора с руском владом, и пошљедња тога бјеше, да парламент прописе закон, који и данас важи, и по коме су пошљедице тога случаја искључене. Па не само то, него и његова породица ужива исте повластице и подлеже само законима своје земље. У опште узима се да посланства стоје на своје земљишту. Као што је познато, то је принцип екстериторијалитета.

Кад се краљ Едуард прије неколико година бавио у Бечу, походи га цар Франца Јосиф у енглеском посланству. Краљ Едуард је у здравци употребио ове ријечи „Пошто ми овдје стојимо на енглеском земљишту“, а свој отпоздрав отпоче цар овим ријечима: „Веома сам срећан, што смијем да ступим на енглеско земљиште“. Међутим, то се „енглеско земљиште“ налазило у срцу Беча. На тој се претпоставци оснива амбасадорово ослобођење од порезе. Он је ослобођен од свију државних дација. Тако може француски или њемачки посланик да носи у енглеску све могуће ствари подложне царини, а да за њих ништа не плати, нити их чиновници смију прегледати. Исто тако може посланик, као и његови рођаци да набавља себи из иностранства дуван, разна вина и друге царини подложне, предмете, а да зато не плати ни једне паре.

Српство

Трговачко-занатлиски конгрес. На други дан Ускрса 11. априла биће у Биограду иницијативом биоградске трговачке омладине први конгрес трговачких и трговачко-занатлишких омладина из цијелог Српства. На овоме конгресу има да се донесе одлука о оснивању трговачких и занатлишких удружења у Србији и Српству. Како оваквих удружења код нас нема, а да користити би била, то би врло добро било кад би се међу нашим трговцима и занатлијама нашао који да оде на овај конгрес.

Позоришна узајамност. Почетком марта узајамност између биоградског и загребачког позоришаа почеће да се и остварује, јер ће тада неки чланови биоградског позоришта отићи на гостовање у Загреб, као што ће из загребачког позоришта неки чланови доћи у Биоград. Из Биограда иде у Загреб Љубо Станојевић, а из Загреба долази у Биоград редитељ Рајић. Станојевић ће гостовати у Загребу у комадима „Краљ Един“, „Отело“ и „Ливничар“.

Модерна школа у Биограду. У Биограду се ради на томе, да се оснује приватна основна школа, која ће бити уређена по хигијенским захтјевима. У њој би био ограничен број ђака, они би што

мање били у затвореном простору, те би се старала и за физично васпитање. Како је ова идеја код ђачких родитеља наишла на лијеп пријем, то ће се ова модерна школа отворити у септембру и имаће у почетку само два разреда.

Словенство

Споменик цару Петру. У маленом поморском градићу Зандами, крај Амстердама, које тако сликовито лежи на Зундерском Језеру, у којем се пред мало не двеста година Петар Велики под грађанским именом као прости тежак учио бродовању, да својем народу подигне морнарицу, подигнуће се доскора споменик. Цар Никола II. је најме поконио градској општини кип својега прадеда и градски је одбор овај украс примио. Кип је омахан и од бронзе, а начинио га је парижки кипар Бернштајн. Нацрте начинио је такођер Француз архитекта Зилберт. Свечано откриће овога великога споменика биће ваљда у марту. Краљица Вилхелмина биће заступљена и цар Никола послаће на откриће својега брата великог кнеза Михајла.

Споменици чешким великанима. Виногоградска штедионица у предграђу Прага вотирала је од чистог добитка педесет хиљада круна за фонд, којим ће се подићи споменици чешким великанима д-ру Ф. Лад. Ригеру, Сватоплуку Чеху и Карлу Хавличеку Боровском. Први споменик ће се подићи Ригеру на Краљевим Виногоградима.

„Продана невјеста“ у туђини. Париско позориште Саре Бернардове даваће низ словенских представа у месецу мају. Међу њима даваће се и позната Сматанина опера „Продана невјеста“, која ће се исто тако давати у комичној опери у Берлину још ове године.

Чешки комад у Љубљани. Словеначко народно позориште у Љубљани даваће ускоро познати позоришни комад Јарослава Врхлицког (д-р Емила Фриде) „Nocna Karline“, који је на словенски превео редитељ Франо Говекар.

Успјех чешког басисте. Син пок. капелник народног позоришта у Прагу Павле Лудикар Вискочил као први басиста у миланском позоришту толико је успјехе постигао, те су му са свију страна упућене понуде за ангажман. Он намерава да иде у Буенос Аирес у Аргентини код „Colymbia orange“, која се сматра као једно највеће и најбогатије позориште на свијету.

За наше академичаре

Као што смо јавили, српска академска омладина загребачка приређује 11. марта п. н. концерт с иранком. Приход забаве намијенен је српском академском потпуној друштву у Загребу.

Српско академско потпуно друштво је једна ђачка хуманитарна институција, која се с правом може назвати националном институцијом, јер ту се ублажавају најосетљивије ране српских студената, њихова материјална сиромаштина. Друштво је основано за потпомагање српских сиромашних студената на загребачком свеучилишту. Већ седамнаест година оно врши интензивно своју хуману

задаћу. Од неколико година основало је своју „мензу“, у којој сваке године добијају бесплатно храну до 15 најсиромашнијих а врједних студената.

Колико и колико је било сиромашних студената, који без помоћи потп. друштва не би били у стању довршити своје студије! Осим тога српско академско потпуно друштво није локална установа, то је једна онђа ђачка институција, јер оно при дијељењу потпуно не пита, из ког је ко краја, нити пак какове је ко политичке боје. Сваки Србин академичар, који је сиромашан а врједан, ужива потпуно овога друштва.

Како је Загреб мјесто, у ком се после Биограда налази највише српске академске омладине, то је потпуно друштву, према садашњим његовим силама, немогуће потпуно удовољити свима потребама сиромашних студената и тиме одговорити својој великој, хуманој и националној задаћи.

Морамо овдје истаћи то, да друштво према свом маленом капиталу не би могло ооволико колико сада одговорити својој задаћи, да му то не омогућавају неколико родољубивих Срба и Српкиња, као и неколико новчаних српских завода, који свакогодишње потпомажу друштво.

Нека им је и овом приликом срдачна хвала! Али морамо констатовати да је тај број мален, и стога се обраћамо овом приликом, кад се приређује забава у корист срп. акад. потп. друштва, на родољубиве Србе и Српкиње, да се ма и најмањим прилогом сјете наше забаве.

Помоћ дана српском академском потпуно друштву, рентираће се богато, јер оно брижно његује солидну и здраву народну интелигенцију, која је пријеко потребна нашем маленом народу.

Омладина је будућност народа. Ако волите свој народ, подижите омладину његову.

Управа срп. акад. потп. друштва

Наука и проналасци

Интересантна пресуда. Њемачки Касациони суд донио је недавно једно врло важно ријешење. Један дужник, коме је повјерилац био отказао даље кредитирање, да би повјериоца увјерио о својој исправности, донио му је једног дана писмено којим је један његов богат пријатељ јамчио за њега, као и сам да је дужник. Повјерилац је посумњао у исправност тога писмена и, као сваки опрезан човек, писао је потписаноме јемцу и питао га: да ли је он донста јемство потписао. Али није добио никаквог одговора, и он је то сматрао као потврђење те је овога кредитирао и даље. Кад је дуг требало платити доказало се да је оно писмено о јемству фалсификовано.

Од времена кад је повјерилац писао и питао тобожењег јемца о истинитости потписа, онај је узео још 3000 марака на зајам, и повјерилац је од јемца тражио да му ту суму исплати, кад овај то није хтио, он га тужи суду.

Судови прве и друге инстанције донјели су пресуде против тужиоцевог тражења, јер вели, нико није обавезан да одговори на сва писма која добије. Али је Касациони Суд стао на страну тужиоцевог. Нико нема праву дужност, вели

људска под дрвоњема пуких сиромаша, као и под свилом и кадифом богатих велможа...

Мишко је станао у једној јадној и па подла порупшеној кровинари близу красног дворца његовог газде — војводе; разумије се, да је и та кровинара била војводиња својина.

Баш у то доба дође војводи писмо из престоднице од на гласу чувеног, младог капетана коњаничког, а при том од племићке куће, у коме му проси руку његове јединице ћерке Крстиве. Војвода се није дуго премишљао, по му одговори да му је даје и наскоро за тим буде углављена свадба и вјенчање.

Кад Крстива разумије задрхта цијелијем тијелом и изађе на пољу, на чист ваздух. Онда јој се учиње као да паде тека оловне тежине густа тама испред њених очију и погледа, кроз коју не може да види овехвалу сламљачу Мишкову, премда је могла дотурити каменом из руке. Па онда осјети како га неразумљива тама скраљује њену слободу и весело екакутање по пашњацима и долима њеног оца, одкуд би, враћајући се дома, вазда свратила код Мирјане Јакове и с прага јој се гласнула:

— Јеси ли што лијепо зговорила, маме! — она је тако увијек звала као и Мишко и остала дјеча.

— Јесам, моја сладак душице! — Мирјана би јој тепала. Па би онда, сједећи уз ватру, ћеркала до миле воље о које чему. Кад би дошао Мишко са паше, скакала би

с њим по кући, играла би се «слијепог миша», «жмуре», трчкарали преко у пола гњалих, букових греду и т. д.

Кроз ону таму угледа она, мјесто Мишкове чађаве сламљаче, некакво величаствено и сјајне дворце, који се дижу у вис, а тако тијесно између њих, да се једва може проћи. У њима све сјајно, украшено и намјештени скупоцјенени разни предмети, које она не воли, пако јој је мајка више пута говорила да буде отјена и да воли моду; али она је то све мрзјела, просто презирала, њој је мислије било сјести на испуцано Мирјанино корито, но на најдешњем фотељу. После угледа варошке госпође, гдје се шетају у тијесним хаљинама, да би их су два прста прештуцило преко паса, што њу јако мрзи; погледају на њу и подругљиво јој се смију њеним хаљинама, које се око ње разбарушиле, као квична кад јој кобан удари на пилиће. Оуд иде гомила господе, руче се с њом, говоре некакве туђе, неразумљиве ријечи, она не умје да им одговори, абунује се, зацврени се и намах зажели да одатле пође, да се удаљи за навјек, да се вине на слободу, као срна из зацвреног забрана, па да се виче до миле воље без ичијег подругљивања с њеном добром Мирјаном и Мишком.

(Свршиће се).

ПОДЛИСТАК

Нашао благо

— Р. М. Чурић —

Нико се тако не може вољети као сусједи, а нико опет тако мрјети као они: воле ли се — воле се истински: мрзе ли се — мрзе се прећерано. Чудна ствар али тако је.

Она је била средње љепоте: да није била чија је, не би се бојала урока, ема је била кћер богатог и силног војводе Ђовића, па јој се није било бојати да се неће удати за најбогатијег и најјачијег у држави; он је био тек онако: момче обично, сељачко, не васпитано, а при том најсиромашнијег човјека у цијелој нахији, Јака Науновића, кога да исти војвода није присиљао, не би му се ни трага знало, али је био и Јако врједан, усуджан, поштеног владана и «чистих поката», што по воље наши. Војвода је толико пута шљабло по њему велике суње поваца, али га исправљао да му покуца различите дугове и вада све тачно и уредно, али ни у солат да се побрва. Поврх свега имао је племениту душу, што ријетко који од његових вршњака. Какав је био он, таква му је била жена Мирјана, а тако и сва дјеча, од које бјеше најстарији Мишко. Због гологине звани га миш — Мишко и тако остало и кад је одрасло, (а криштено му је име било Мирко).

се у ријешену Касационог Суда, али на свакоме лежи морална дужност, дужност правичности, због искрености и повјерљивости у саобраћају, да на писма, која би била овакве садржине, одговори. Са тих разлога оптужени немају осуђен је да плати тужноцу 3000 марака и све судске трошкове.

Кратке вијести

Пропаст пароброда. Транспортни брод „Стуриман“ је услед олује потонуо у Црном Мору. Утопила се сва посада.

Колико има адвоката у Будимпешти Број адвоката, што потпадају под будимпештанску адвокатску комору, нагло расте. Дана 31 децембра 1910. износио је тај број 1893. У Бечу и Берлину, који су куд и камо већи и настаненији од Будимпеште, има много мање адвоката: у Бечу 1100, а у Берлину само 1000.

Број нових Мађара у г. 1910. По исказу кр. уг. министарства унутрашњих дјела помањало је г. 1910. своја имена њих 2938. Од тих су 99% Чивути.

Дневник

Вратили се. Њихова Краљ. Височанство Нашљедник и Књагиња Милица и Књагиња Ксенија вратили су се у недјељу по подне са француске Ривијере на Цетиње.

Бал у Владином Дому. У суботу у вече у великој дворани Владина Дома приредило је Друштво „Његош“ сјајни костимирани бал, који је испео на опште задовољство многих посјетилаца. Бал су били удостојили својом посјетом и Њихова Величанства Краљ и Краљица са Њиховим Краљ. Височанствима Књазом Мирком, Књагињом Наталијом, Књагињом Вјером и Књазом Петром.

Отпутовао у Биоград. Г. Т. Петковић, српски посланик, отпутовао је јуче изјутра на краће одсуство у Биоград.

Са синоћњег предавања. Синоћ је држао у Зетском Дому јавно предавање госп. д-р Никола Добрић, наставник Вел. Држ. Гимназије, о Виктору Игу као pjesнику народном и међународном, истакавши га као пријатеља словенских народа, нарочито према Црној Гори, имајући везе међусобне симпатије с нашим Узвишеним Господарем.

Предавању је изволио присуствовати Њ. В. Књаз Мирко, г. министар просвјете и многобројна публика. Предавање је било примљено врло добро, на које је предавачу изволио честитати Њ. В. Књаз Мирко.

Позориште. Сјутра у четвртак представља се, скоро умрлог Лазе Костића трагедија у 5 чинова „Максим Црнојевић.“ За ову представу учињене су нарочите припреме како у погледу костима, сценерије тако и у самој подјели улога. — Насловна улога је у рукама г. Стевановића, који је уложио много труда у саму студију да ће му то бити једна од најуспјелијих креација. Иван-бега игра из љубави према умјетности г. Благо Братичевић, као госп. Обренбеговић г. Дир, Јевросиму г-ђа Петровић, Анђелију г-ђа Милетић, Филету г-ђа Дир.

Сама подјела главних улога јамчи за успјех ове представе и ми је најтоплије препоручујемо.

У недјељу представља се Молијерова класична комедија „Тартиф“ у преводу Јована Ђорђевића.

Оснивач. Српском акад. потпорном друштву приложила је „Прва Никшићска Штедионица“ 60 К. чиме је постала чланом оснивачем српског академског потпорног друштва у Загребу. Родољубивом дароваоцу управа се најљепше захваљује.

Разне вијести

Мадам Воган. Мадам Воган, морганатска жена белгиског пок. краља Леополда, која се дне 5. августа прошле године вјенчала са својим назикућом Дивезом, предала је против свог садањег мужа тужбу за развод брака. Код јучерашње судбене расправе остали су сви покушаји помирења без успјеха. О овој ће се жени још пуно говорити.

Убио претпостављенога. У Бечу је прекинуо у ноћи убио разводника 24. пјешачке пуковније Мосула један војник на стражи. Овај војник изјављује, да му се разводник приближио не одазивљујући се на трократни његов позив. Зато је одапео хитац. Поведена је истрага, да се види је ли оправдан био поступак овога војника. Тешто рањени војник је у болници.

Добровољац и скандал. У Трешину је по налогу посаднога суда у Терезинштату ухапшен једногодишњи добровољац ондашње уланске чете Фрањо М. Хапшење је изазвало силну сензацију, јер је то у вези са једном скандалозном афером, у коју је ушлетена и једна млада трешинска женска.

Живот једне Енглескиње

— Играчице за „добротворне“ циљеве —

Врло занимљива појава у лондонском друштву је леди Констанса Ричардсон. Она одавно задивљује свијет својим поступцима, али њено најновије звање „играчице босих ногу“ — по премјеру чувене Мод Ален — изазвало је причања њеног досадашњег живота.

Ова леди је врло отмијеног поријекла. Она је најмлађа кћи покојног лорда Громертна и нећака војвођице од Судерленда. Леди Констанса има сада двадесет осам година, и већ се прославила изванредном даровитошћу за мушке спортове.

Још као дјевојка показала је леди Ричардсон да у њој има двије жене: једна отмијена, салонска дама, и једна красна љубитељка мушких спортова. Први и огроман успјех стекла је вјештином пливања. При једној утакмици за пливање она је скакала у море са висине од десет метара и толику је вјештину показала да је добила прву награду. За тим је стекла глас добре стрелачице и чудновато издржане јахачице, која је на свом малом коњу часовима без одмора путовала. Рибу лови врло вјешто, а у исто вријеме одлично свира у шкотску народну свиралу.

Али највећи је успјех постигла као путник и ловац.

Тек што је била напунила двадесет година придружила се леди Констанса једној експедицији на Сомали. Толико се била осмјелила да зађе у унутрашност дивљачког земљишта, да су јој морали посаветовати разборитије понашање, и заповједити да се не удаљује ван погледа експедиције. Она је приликом овог похода носила мушко одјело по кроју њених сапутника, и од њих се разликовала само својим дивним лицем и бијном косом.

Из Африке леди Констанса пошла је у Бомбај. Овдје је била гошћа тадањег вице-краља индиског лорда Керсона, и у околини Бомбаја ловила је тигрове. Идуће године упутила се ова неустрашљива госпођица у Њу-Јорк, где је задивила и саме Американце. Сваког јутра јахала је у Централ-Парку, мачевала се прије подне, послје подне је веслала и пливала, а у вече играла.

Њени најзанимљивији доживљаји били су у Тексасу, где је јахала на стотине миља и убијала дивље вепрове.

Вративши се из Америке — то је било 1904. — уда се она, али разумије се пустиловно, као што је било потребно за једну тако одважну госпођицу. Једног лијепог дана ишчезну она из замка свога оца. Од послуге се дознало да је отео и на аутомобилу одио њен земљак сир Едвин Ричардсон. Али прије него што је власт могла пронаћи њино склониште, госпођица се била вјенчала.

У браку је напустила мушки спорт и почела се озбиљно бавити играњем. Прво је играла у приватним друштвима, и била је похваљена чак и од краља Едуарда. Први пут је јавно играла у Њу-Јорку, приликом вјенчања лорда Гренарда. А сада игра на разним позорницама у Лондону, босих ногу, за велику плату, коју ће употребити за подизање једног дјечијег завода. Али након свјет као да не прима тај разлог, јер му изгледа да леди игра да поцупи празнину, коју је причинила продаја великог имања њеног мужа.

Биљезник

— Бугарско собрание усвојило је турско-бугарску трговинску конвенцију.
— Француски министар војни генерал Брии умро је од удара каплје.
— Турски цар у априлу ће из Цариграда отићи у Солун, а одатле у Скопље, Приштину и Битољ.
— Гроф Ерентал, аустријски министар спољних послова одлази на двомјесечно одсуство у Опатију крај Сенске Ријеке.

Занимљивости

— Научар Вијанеј тврди да неке тусјенине могу да буду и без главе, па да ипак то не буде ни од каквих пошљедица по њих.
— Најздравије су за спавање собе окренте истоку.
— Телескопске наочаре називају се пово-пронађене наочаре за оне кратковиде, којима нијесу довољне досадање.
— У соби за спавање не смије бити много намјештаја.

— Највећа кућа на свијети је у Лондону. У њој станују 8500 душа.

— У Њу Јорку на 179 становника долази једна луда.

— Као један од највећих жељезничарских проналазака сматра се проналазак сиромашнога радника Ђорџа Гетела из Калифорније, који је пронашао шине од бетона.

19—50

ЈАВЉАМ
ПОШТОВАНОМ ГРАЂАНСТВУ И МУШТЕРИЈАМА

како овдје, тако и у унутрашњост, да у мојој радњи израђујем још и

ОФИЦИРСКО ОДЈЕЛО

а такође и **цивилно (уско) одијело**, по поруџбини.

СВЕ УЗ НАЈУМЈЕРЕНИЈЕ ЦИЈЕНЕ.

За солидност израде гарантирам

БЛАЖО М. МАРКУШ
ШАВАЦ.

1—2

ЗУБНИ ЛЕКАР
Д-р А. НАЈВИРТ
СА БЕРЛИНСКИХ КЛИНИКА

Од проласка на Цетињу у Гранд Хотел

ВАЂЕЊЕ ЗУБА НОВИМ МЕТОДАМА БЕЗ ИКАКВИХ НАЈМАЊИХ БОЛОВА.

ИЗРАЂУЈЕ ВЈЕШТАЧКЕ (ЗУБЕ ПРИРОДНОГ ИЗГЛЕДА, БЕЗ ДРЖАЛИЦЕ С КАУЧУКОМ, КОЈИ КАД СЕ ЈЕДАНПУТ ПОСТАВЕ ВИШЕ СЕ НЕ МОГУ ИЗВАДИТИ, ОСТАЈУ СА МЕСОМ ТВРДО СКОПЧАНИ.	ПУНИ ЗУБЕ СА ЗЛАТОМ, ПОРЦЕЛАНОМ И ДРУГИМ МАТЕРИЈАМА.
	ПРИМА ОД 9 САТИ У ЈУТРО ДО ПОДНА, И ОД 3 ДО 6 САТИ ПОСЉЕ ПОДНЕ.

НА НАРОЧИТИ ПОЗИВ МОЖЕ ДОЋИ И У КУЉУ.

1—3

УЗ ТВОРНИЧКЕ ЦИЈЕНЕ

ВАЖНО!   **ВАЖНО!**

ЗА

ОБУЋАРЕ
ТРГОВАЧКО СТОВАРИШТЕ КОЖА

Ф И Л И А Л А

Ашер С. Алкалај

У ДУБРОВНИКУ

ПРЕПОРУЧУЈЕ СВОЈЕ СКЛАДИШТЕ НАЈБОЉИХ СВАКОВРСТНИХ

КОЖА

И СВИХ ДРУГИХ ПРИПАДАКА ЗА ОБУЋАРСКЕ РАДЊЕ

Уз творничке цијене

НАРУЏБИНЕ ОБАВЉАЈУ СЕ БРЗО И ТАЧНО

НА ВЕЛИКО И НА МАЛО

УЗ ТВОРНИЧКЕ ЦИЈЕНЕ

20—25

НА ВЕЛИКО И НА МАЛО